Інформаційно-політична провокація Угорщини проти України: аналіз маніпуляції навколо смерті військовослужбовця Йосипа Шебештеня

Віктор БЕДЬ
Науково-дослідний інститут стратегічних та політико-правових досліджень
Карпатського університету імені Августина Волошина

м. Ужгород, 11 липня 2025 р.

Смерть українського військовослужбовця Йосипа Шебештеня 6 липня 2025 року в Берегівській психіатричній лікарні, за офіційною інформацією Збройних Сил України — внаслідок тромбоемболії легеневої артерії, стала приводом для масштабної й цинічної пропагандистської атаки Угорщини на Україну. Цей трагічний випадок був використаний не для гуманітарного співчуття, а як спусковий механізм угорської владної пропаганди — у межах інформаційно-психологічної спецоперації, спрямованої на дискредитацію української армії, мобілізаційної кампанії та загалом державної політики України в умовах жорстокої російсько-української війни (2014–2025).

Провокація: сценарій і реалізація

Поширення фейкової версії

Угорські ЗМІ, а слідом за ними — й офіційні особи, зокрема державний секретар МЗС Угорщини Левенте Модьор, розповсюдили бездоказову та емоційно забарвлену версію про нібито жорстоке побиття Йосипа Шебештеня під час мобілізації представниками Територіального центру комплектування та соціальної підтримки (ТЦК та СП). Ця інформація не має підтверджень з боку медиків або правоохоронців, але була подана як доконаний факт.

Маніпулятивне акцентування етнічного походження

Угорська сторона свідомо акцентувала увагу на угорському етнічному походженні Йосипа Шебештеня та наявності у нього подвійного громадянства — що є прямим порушенням українського законодавства. Таким чином, трагедія була використана для нав’язування наративу про утиски угорської меншини в Україні та для політичної експлуатації теми етнічної ідентичності.

Інсценування дипломатично-медійного тиску

Виклик українського посла Федора Шандора до МЗС Угорщини супроводжувався заздалегідь спланованою медійною кампанією: провокаційними запитаннями, зрежисованими зйомками, вирваними з контексту репліками, що були покликані створити образ «винної України» ще до встановлення будь-яких об’єктивних обставин.

Використання відеоматеріалів з емоційною інтерпретацією

Угорські ЗМІ оприлюднили відео, на якому Йосип Шебештень, перебуваючи у стані фізичного виснаження, повідомляє, що отримав травму самостійно. Мова, якою він висловлюється, у відкритих джерелах достеменно не вказана. При цьому відео було представлено без перекладу чи субтитрування, але з емоційними закадровими коментарями, які нав'язували глядачам образ жертви насильства з боку української сторони та апелювали до «етнічної солідарності» угорців. Такий підхід створював викривлене та упереджене сприйняття подій.

Реакція української сторони

Командування Сухопутних військ Збройних Сил України оперативно оприлюднило офіційне медичне роз'яснення щодо причин смерті військовослужбовця Йосипа Шебештеня: тромбоемболія легеневої артерії, без жодних ознак насильницького впливу. Цей висновок підтверджено результатами судово-медичної експертизи.

Посольство України в Угорщині також виступило із заявою, у якій спростувало звинувачення на адресу українських державних структур. Проте ця реакція набула публічності із певною затримкою, що дало змогу угорській стороні сформувати й розкрутити власний, вигідний їй наратив.

Натомість спостерігається серйозна недостатність в оперативній контрпропаганді та кризовій комунікації з боку офіційних структур України. Особливо критично виглядає пасивна та неефективна позиція надзвичайного і повноважного посла України в Угорщині Федора Шандора. Попри його фаховий бекграунд у сфері соціальних комунікацій, його діяльність як дипломата в цій кризовій ситуації виявилася професійно слабкою, а експертність — явно переоціненою. Така реакція не відповідала рівню загроз і поставленим перед дипломатичною службою України завданням у складних умовах гібридної та широкомасштабної російсько-української війни.

Глибші виміри ситуації

Угорська антиукраїнська пропаганда як системна політика

Угорщина послідовно і демонстративно використовує етнічний чинник як інструмент зовнішньої антиукраїнської пропаганди. Йдеться не лише про інформаційні маніпуляції, а про цілісну систему впливу, що охоплює:

- просування угорського націоналізму та сепаратистських ідей;
- безперервне втручання у внутрішні справи України через мережу угорських політичних структур, які фактично виконують роль агентури впливу в Закарпатті: ТУКЗ/КМКС, однойменна партія угорців України, Демократична партія угорців України, а також депутати в органах місцевого самоврядування та представники в деяких структурах державної влади;
- легалізовану практику подвійного громадянства, попри заборону в українському законодавстві;
- культивування образу "етнічного угорця" як окремої наднаціональної категорії, що має особливі права поза українською ідентичністю;

- історичні ревізіоністські твердження про нібито "природну належність" Закарпаття до Угорщини, що підриває державну цілісність України.

Політична координація з Російською Федерацією

Симптоматичним є недавнє звернення міністра закордонних справ Російської Федерації Сергія Лаврова до керівництва Угорщини з пропозицією до «спільних дій у захисті прав національних меншин в Україні» (липень 2025 року). Цей крок підтверджує наявність скоординованої інформаційно-політичної атаки в межах гібридної війни, яку РФ веде проти України. У цьому контексті режим Віктора Орбана виступає неформальним союзником Москви, вже давно залученим до реалізації деструктивних сценаріїв на користь агресора.

Деструктивний вплив на європейську солідарність

Дії угорської сторони мають системний підривний ефект не лише в контексті українсько-угорських відносин, але й на рівні всього Європейського Союзу. Поширення упереджених і деструктивних наративів про Україну:

- ускладнює перебіг перемовин щодо інтеграції України до ЄС;
- підживлює скептицизм у країнах-членах щодо постачання військової та фінансової допомоги;
- розколює єдність європейської політики підтримки України в умовах війни.і виміри ситуації

Проблеми всередині України

Попри відкриту інформаційну атаку з боку Угорщини та координовану дезінформаційну кампанію, реакція з боку українських державних органів залишається недостатньою та неструктурованою. Серед ключових проблем варто виділити:

Слабкість комунікаційної стратегії Міністерства закордонних справ України

В умовах гібридної та широкомасштабної російсько-української війни (2014–2025), а також активного інформаційного втручання з боку сусідніх держав, Міністерство закордонних справ України демонструє відчутний брак проактивної позиції, системної публічної комунікації, ефективного кризового реагування та стратегічної взаємодії з міжнародними партнерами й засобами масової інформації.

Відсутність оперативного публічного реагування з боку профільних органів

Дезінформаційні атаки, спрямовані на дискредитацію українських державних інституцій, залишаються без своєчасної, аргументованої й послідовної відповіді з боку уповноважених органів влади, на які згідно з чинним законодавством покладено відповідні функції та обов’язки.

Недостатня протидія агентурі впливу угорського режиму в Закарпатті

На тлі багаторічної активності структур, пов’язаних із політичним режимом Віктора Орбана, українська держава демонструє недостатню рішучість у протидії підривному антиукраїнському впливу мереж угорського політичного лобі — зокрема ТУКЗ/КМКС та

споріднених із ним політичних і громадських організацій. Їхня діяльність системно впливає на політичну, культурну та інформаційну ситуацію в Закарпатському регіоні, формуючи середовище лояльне до зовнішнього втручання та національного розділення.

Формалізм у роботі з національними меншинами

Відповіді державних інституцій на звернення чи запити з боку національних меншин часто носять формальний характер, без належної інформаційної підтримки, міжетнічного діалогу та публічного захисту державних інтересів. У результаті це створює вакуум, який заповнюється зовнішніми впливами та маніпуляціями.

Висновки

1. **Смерть українського військовослужбовця угорського етнічного походження** була використана владою Угорщини як інформаційно-політичний привід для розгортання чергової атаки на Україну в міжнародному інформаційному просторі.
2. **Інцидент став частиною гібридної антиукраїнської операції**, яка реалізується як на міжнародному рівні, так і на території Закарпаття — насамперед через цілеспрямоване маніпулювання громадською думкою серед громадян України угорського походження. Координація цієї кампанії з боку держави-агресора Російської Федерації підтверджується дипломатичною та медійною активністю її офіційних представників.
3. **Україна потребує негайного перегляду дипломатичної тактики**, посилення стратегічної контрпропаганди та впливу у міжнародному та внутрішньому інформаційному просторі — особливо в регіонах, які є об'єктом зовнішнього впливу, зокрема в Закарпатті, а також у державах-сусідах, які використовуються як платформи для інформаційного тиску.
4. **Українська влада має рішуче й системно комунікувати** реальні гарантії прав усіх громадян, незалежно від етнічного походження, включно з угорською національною меншиною — водночас чітко захищаючи національну гідність, інтереси титульної української нації та суверенітет Української держави від будь-яких зовнішніх зазіхань чи провокацій.

Джерела

1. Командування Сухопутних військ Збройних Сил України. Інформаційне повідомлення щодо обставин смерті військовослужбовця Йосипа Шебештеня // Facebook. 10 липня 2025. URL: https://www.facebook.com/UALandForces/posts/1085475147017809 (дата звернення: 11.07.2025).
2. Посольство України в Угорщині. Офіційна реакція щодо інциденту зі смертю Йосипа Шебештеня // Facebook. 10 липня 2025. URL: https://www.facebook.com/ukran.nagykovetseg.magyarorszag/ (дата звернення: 11.07.2025).
3. Лавров С. Росія та Угорщина можуть об’єднати зусилля для захисту національних меншин в Україні // Гордон. 7 липня 2025. URL: https://gordonua.com/ukr/news/politics/lavrov-zaproponuvav-uhorshchini-objednatisja-j-zakhistiti-natsmenshini-v-ukrajini-1748381.html (дата звернення: 11.07.2025).

4. Espreso.tv. Мав українське громадянство й пішов у ЗСУ: у Сухопутних військах закликали Угорщину не маніпулювати на темі смерті закарпатця // Еспресо Захід. 10 липня 2025. URL: https://zahid.espreso.tv/novyny-zakarpattya-mav-ukrainske-gromadyanstvo-y-pishov-u-szch-u-sukhoputnikh-viyskakh-zaklikali-ugorshchinu-ne-manipulyuvati-na-temi-smerti-zakarpattsya (дата звернення: 11.07.2025).
5. Új Szó. „Berendelték Ukrajna budapesti nagykövetét… A Mandiner.hu a férfi ismerőseire hivatkozva azt írja, hogy magyar állampolgársága is volt…”
   Új Szó – külhoni magyar hírportál. 10 липня 2025. URL: https://ujszo.com/kulfold/berendeltek-budapest-ukran-nagykovetet-miutan-orban-viktor-azt-irta-meghalt-egy-magyar (дата звернення: 11.07.2025).
6. Сухопутні війська ЗСУ. Спростування фейків про смерть військовослужбовця Йосипа Шебештеня: хронологія, медичний висновок і реакція на маніпуляції // ZAXID.NET. 10 липня 2025.
   URL:
   https://zaxid.net/suhoputni_viyska_prokomentuvali_smert_mobilizovanogo_na_zakarpatti_n1614471 (дата звернення: 11.07.2025).